

ΘΕΟΛΟΓΙΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΛΑΔΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ιωάννου Γενναδίου 14, 115 21, Αθήνα - Τηλ.: 210.7272.288

Fax: 210.7272.251, e-mail: theologia@ecclesia.gr

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Τὸ νέο τεύχος τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία» (τόμος 82, τεύχος 4, Ὀκτώβριος-Δεκέμβριος 2011) εἶναι ἀφιερωμένο στὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη. Ἐναν αἰῶνα μετὰ τὴν κοίμησή του ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης παρουσιάζει τὸ ἐκπληκτικὸ φαινόμενο μιᾶς θαυμαστῆς ἀντοχῆς καὶ μιᾶς αὐξουσας βιβλιογραφίας γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο του. Ἡ ἔρευνα στρέφεται τώρα καὶ στὶς μεταφράσεις ποὺ ἐκπόνησε ὁ Παπαδιαμάντης, οἱ ὁποῖες φωτίζουν καὶ διευρύνουν τὴν ἐργογραφία του. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐρμηνευτικὴ καὶ πλουραλιστικὴ ἀποτίμηση τοῦ ἔργου του φαίνεται πὼς ὑπερβαίνει πλέον τὴν παλαιὰ ἀντίληψη ποὺ τὸν στένευε ἄλλοτε στὸν ὀρίζοντα τῆς ποιητικῆς ἠθογραφίας καὶ ἄλλοτε στὸ πλαίσιο τῆς θρησκευτικῆς γραφικότητος τῆς ἀγροτοπαραδοσιακῆς κοινωνίας. Μιὰ σημαντικὴ στροφὴ στὴν ἐρμηνευτικὴ μελέτη τοῦ ἔργου του ἀποκαλύπτει στὶς μέρες μας καίριες θεολογικὲς ὀψεις τῆς λογοτεχνικῆς ἰδιοφυΐας τοῦ Σκιαθίτη. Πρόκειται γιὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸ, δηλονότι τὸν ὄλο Παπαδιαμάντη, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας χαράσσει τὶς πνευματικὲς του ρίζες καὶ προϋποθέσεις στὸν *Λαμπριάτικο Ψάλλη* καὶ οἱ ὁποῖες διαπερνοῦν ὀλόκληρο τὸ ἔργο του. Στὸ Προλογικὸ μὲ τίτλο «Φωνὴ ἐκ βαθέων ἀναβαίνουσα. Ἡ δοξολογικὴ θεολογία τοῦ Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη» ὁ Σταῦρος Γιαγκάζογλου ἀναδεικνύει μὲ συντομία ὀψεις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἤθους στὸ ἔργο τοῦ Σκιαθίτη. Στὸ πρῶτο κείμενο τοῦ ἀφιερώματος μὲ τίτλο «Ἡ ὀρθόδοξη πνευματικὴ καὶ ὁ Παπαδιαμάντης» ὁ Μητροπολίτης Χαλκίδος Χρυσόστομος, ἀφοῦ ἀναλύει τὰ γνωρίσματα τῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητος (βιβλική, ἐσχατολογικὴ κ.λπ.) ἀναδεικνύει τὴ σχέση τοῦ Παπαδιαμάντη πρὸς τὴν ὀρθόδοξη Παράδοση. Ὁ Ἀνέστης Κεσελόπουλος στὸ κείμενό του μὲ τίτλο «Ἡ Ἐκκλησία στὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη» ἀποτυπώνει τὸν τρόπο ποὺ περιγράφεται ἡ Ἐκκλησία στὸ ἔργο τοῦ λογοτέχνη. Ὁ π. Δημήτριος Τζέρπος στὸ μελέτημά του μὲ τίτλο «ὀρθόδοξο ἱερατικὸ ἤθος. Διδάγματα ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη», ἀφοῦ προβεῖ σὲ μιὰ πολὺ σύντομη ἀναφορὰ στὶς ποικίλες ἐπικρίσεις ποὺ δέχθηκε τὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη, ἀναφέρεται σὲ ἐπιμέρους περιγραφὲς ἱερατικῶν μορφῶν. Ὁ Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου Ἱερόθεος στὸ μελέτημά του μὲ τίτλο «Ἡ Ρωμηοσύνη τοῦ Παπαδιαμάντη» ἐξετάζει τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Σκιαθίτη συγγραφέα ὡς ἔκφραση τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ φιλοκαλικῆς παράδοσης στὸ πλαίσιο τῆς Ρωμηοσύνης. Ὁ Δημήτρης Μαυρόπουλος στὸ ἄρθρο του «Ἡ ὀδὸς καὶ ὁ ἱερός ἄξων στὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη» ἀναδεικνύει τοὺς βασικοὺς πνευματικοὺς ἄξονες τοῦ ἔργου τοῦ Παπαδιαμάντη σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς προτεραιότητες τῆς μεταπρατικῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας τοῦ 19^{ου} αἰ. Ὁ Ἄγγελος Καλογερόπουλος στὸ μελέτημά του «Ὁ Παπαδιαμάντης καὶ ἡ ἐμμονὴ στὴν ὀρθόδοξη Παράδοση ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν καινοτομία» παρουσιάζει τὸ ἔργο καὶ τὶς ἀπόψεις τοῦ Σκιαθίτη γιὰ ἐπιμέρους ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα μέσα ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ τῆς παλινδρόμησης μεταξὺ νεωτερισμοῦ καὶ παραδόσεως. Ὁ Παναγιώτης Ὑφαντῆς στὸ ἄρθρο του «Μεταξὺ ἀκαδημαϊκῆς σφύρας καὶ μοναστικοῦ ἄκμονος. Ὁ Παπαδιαμάντης στὸ θεολογικὸ στόχαστρο» πραγματοποιεῖ μιὰν ἐπισκόπηση τῶν «θεολογικῶν» κριτικῶν ποὺ δέχθηκε, καταλήγοντας σὲ μιὰν ἰσορροπημένη κριτικὴ ἀξιολόγησή τους. Ὁ Σωτῆρης Γουνελάς στὸ κεί-

μενό του με τίτλο «Ἡ δοξαστική θεολογία τοῦ Παπαδιαμάντη» περιγράφει με γλαφυρὸ τρόπο τὰ θεμελιώδη θεολογικὰ στοιχεῖα τοῦ ἔργου του. Ὁ π. Λάμπρος Καμπερίδης στὸ ἄρθρο του με τίτλο «Ἐκ τῶν κατὰ Παπαδιαμάντην ζητουμένων: Πῶς ἠλλοιώθη τὸ κάλλος τῆς φύσεως;» ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνιχνεύσει τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους, κατὰ τὸν Παπαδιαμάντη, τὸ κακὸ καὶ ἡ ἁμαρτία παρεισδύει στοὺς κόλπους τῆς ἀνείπωτης ὁμορφιάς καὶ μαγείας τῆς φύσης. Ὁ Λάμπρος Σιαῖσος στὸ κείμενό του «Νοῦς ἀψηλός, ὀξύπτερος». Ἀρχαῖος ἀλφάβητος γιὰ τὴν ἀνάγνωση τῆς Φόνισσας» προτείνει ὀρισμένα στοιχεῖα ἀπὸ τὴν φιλοσοφικὴ καὶ θεολογικὴ παράδοση ὡς ἐργαλεῖα γιὰ τὴν σύγχρονη ἀνάγνωση τῆς «Φόνισσας». Στὸ μελέτημα με τίτλο «Παπαδιαμαντικὴ φιλανθρωπία: τὸ θέμα τῆς αὐτοκτονίας», ὁ Ἄγγελος Μαντᾶς ἐπιχειρεῖ νὰ παρουσιάσει τὸ ἐκκλησιαστικὸ καὶ ψυχοκοινωνικὸ πλαίσιο μέσα στὸ ὁποῖο παρουσιάζονται οἱ σχετικὲς μετὰ τὸ ζήτημα τῆς αὐτοκτονίας ἀπόψεις τοῦ Σκιαθίτη λογοτέχνη. Ὁ Δημήτριος Τριανταφυλλόπουλος στὸ ἄρθρο του «Ἀνάμεσα στὸ χεῖλος τῆς Κολάσεως καὶ στὰ χέρια τοῦ Ἐλεήμονος Θεοῦ. Ἀπὸ τὸν πρίγκιπα τῶν μελωδῶν στὸ ἠδύμολλο τρυγόνι τῆς Σκιάθου» ἀποπειρᾶται νὰ διερευνήσῃ, πέραν τῶν συνήθων κοινωνιολογικῶν ἢ ἰδεολογικῶν ἀναγνώσεων, γιὰτί στὴ «Φόνισσα» ἢ σὲ ἄλλα ἔργα καὶ μεταφράσεις του ὁ Παπαδιαμάντης δὲν προχωρεῖ σὲ μιὰ ξεκάθαρη καταδίκη ἀκραίων ἐγκληματικῶν συμπεριφορῶν, ἐπιδεικνύοντας μιὰν ἰδιαίτερα φιλάνθρωπη στάση. Ὁ Μανόλης Βαρβούνης στὸ ἄρθρο του «Ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης καὶ ἡ Κολλυβαδικὴ θεώρηση τῆς ἐλληνικῆς λαϊκῆς λατρείας» ἐπιχειρεῖ νὰ ἀπαντήσῃ σὲ ἐρωτήματα ποὺ ἀφοροῦν στὴν πνευματικὴ σχέση τοῦ λογοτέχνη μετὰ τὸ κίνημα τῶν Κολλυβάδων. Ὁ Νίκος Τριανταφυλλόπουλος μετὰ τὸ ἄρθρο του «Ὁ Παπαδιαμάντης καὶ ὁ Μεγάλος Κανόνας. Μαρτυρία καὶ σχόλια γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη» σχολιάζει ἓνα κείμενο-μαρτυρία ὅπου ἀναδεικνύεται ἡ βαθιὰ μέχρι ἀπομνημονεύσεως γνώση ἀπὸ τὸν Παπαδιαμάντη τοῦ Μεγάλου Κανόνα τοῦ Τριωδίου. Ὁ Δημήτρης Κοσμόπουλος στὸ κείμενό του «Ὁ φάρος καὶ ὁ λιμὴν» ἰχνογραφεῖ μετὰ γλαφυρότητα ὅψεις τοῦ χαρακτήρα καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ Παπαδιαμάντη. Ὁ Στέλιος Παπαθανασίου στὸ ἄρθρο του «Παπαδιαμάντης κοινωνιολογικός: Ταῦτα ὅλα βασίζονται ἐπὶ τῆς πραγματικότητος» ἐξετάζει κοινωνιολογικὲς ὅψεις τοῦ ἔργου τοῦ Σκιαθίτη συγγραφέα. Στὸ μελέτημά του με τίτλο «Ἡ ἐπικαιρότητα τοῦ Παπαδιαμάντη» ὁ Μητροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος σκιαγραφεῖ τὴ διαδρομὴ καὶ τοὺς προσανατολισμοὺς τοῦ Παπαδιαμάντη στὸ πλαίσιο τῆς ἐλληνικῆς πραγματικότητος τοῦ τέλους τοῦ 19^{ου} καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20^{ου}, ὅπου κυριαρχεῖ μιὰ σύγχυση ταυτότητας μετὰξὺ ἐκδυτικισμοῦ καὶ ἀνατολικῆς Ρωμηοσύνης, ἐπιχειρῶντας νὰ ἀναδείξῃ τὴν ἐπικαιρότητα τοῦ λογοτέχνη στὶς μέρες μας. Ἡ Σπυριδοῦλα Ἀθανασοπούλου-Κυπρίου στὸ ἄρθρο της με τίτλο «Παρατηρώντας τὸν πόνο τῶν ἄλλων. Ἡ εὐθύνη τοῦ χριστιανοῦ ἀναγνώστη μετὰ ἀφορμὴν τὸ διήγημα τοῦ Παπαδιαμάντη Ὁ Γάμος τοῦ Καραχμέτη» μετὰ ἀφετηρίαν τὴν κοινὰ ἀποδεκτὴ διασύνδεση τοῦ λογοτέχνη μετὰ τὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξετάσῃ τὴν θεολογικὴ σημασίαν τοῦ πόνου καὶ τῆς θυσίας τοῦ ἄλλου. Ἡ Χρυσὴ Καρατσινίδου στὸ ἄρθρο της με τίτλο «Οἱ μεταφράσεις τοῦ Παπαδιαμάντη ἡ κατὰ τὸ θεῖον ῥῆμα» ἐπιθυμεῖ νὰ δώσῃ μετὰ συγκεκριμένα παραδείγματα μιὰ γεύση γιὰ τὸ εἶδος τοῦ ἐμπνευσμένου μεταφραστικοῦ ἔργου τοῦ λογοτέχνη, τὸ ὁποῖο δὲν περιορίζεται σὲ λεξιλογικὲς προσαρμογές, ἀλλὰ καὶ σὲ ὀρισμένη διατύπωση θεολογικῶν θέσεων. Ὁ Παναγιώτης Δόικος στὸ κείμενό του «Ἡ λογικὴ τῆς ὑποκειμενικῆς ἔντασης τῶν μορφῶν: Ὑπὸ τὴν βασιλικὴν δρῦν τοῦ Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη» ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξετάσῃ τὴν λογικὴ τῆς ὑποκειμενικῆς ἔντασης τῶν μορφῶν στὸ ἐν λόγῳ διήγημα. Στὴ συνέχεια ἡ Βασιλικὴ Λαμπροπούλου καταγράφει τὸν «Ἀπολογισμὸ τοῦ Γ' Διεθνοῦς Συνεδρίου γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη» ποὺ ἔλαβε χώρα στὴν Σκιάθου καὶ τὴν Ἀθήνα τὸν περασμένο Σεπτέμβριο καὶ Ὀκτώβριο. Τὸ ἀφιέρωμα ὁλοκληρώνεται μετὰ μιὰ «Ἐνδεικτικὴ Βιβλιογραφία Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη ἔτους 2011» τὴν ὁποία ἐπιμελεῖται ἡ Βασιλικὴ Λαμπροπούλου. Τὸ τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ συμπληρώνεται μετὰ τὶς πλούσιες μόνιμες στήλες. Τὰ *Θεολογικὰ Χρονικά*, ὅπου περιλαμβάνονται ἀναφορὲς σὲ ἐπιστημονικὰ συνέδρια, θεολογικὰ γεγονότα, ἀνακοινωθέντα καὶ πορίσματα συνοδικῶν συνδιασκέψεων, τὰ *Περιοδικὰ Ἀνάλεκτα*, ὅπου γίνεται σύντομη ἐπισκόπηση τῶν ἐλληνικῶν καὶ ξένων θεολογικῶν περιοδικῶν, τὸ *Βιβλιοστάσιον*, ὅπου δημοσιεύονται βιβλιοκριτικὰ δοκίμια καὶ παρουσιάσεις θεολογικῶν μονογραφιῶν, βιβλίων καὶ λοιπῶν ἐκδόσεων καί, τέλος, τὸ *Ἀναλόγιον*, ὅπου δημοσιεύεται ἐνημερωτικὸ δελτίο πρόσφατων θεολογικῶν ἐκδόσεων.

Τὸ ἐπόμενο 1ο τεῦχος τῆς Θεολογίας γιὰ τὸ ἔτος 2012 θὰ εἶναι ποικίλης θεολογικῆς ὕλης καὶ θὰ κυκλοφορήσῃ τὸν προσεχῆ Ἀπρίλιο.